
A.

Actstykker til Skolernes og Univer=
sitetets Historie.

1. Kong Frederik den andens Fundats
for Duebrødre Kloster i Roeskilde
dat. den 24 August 1570 *).

Vi Frederich den anden, med Guds
Naade, Danniarcis, Norgis, Wendes och Got-

*) Vel er denne, Roeskilde lærde Skole for en Deel
vedkommende, Fundats ophævet ved Christian den
fiettes senere af 19 Febr. 1740, som læses hos
Hoffmann VII. S. 276, 288; men da den er et
Bidrag til de lærde Skolers Historie; da det er
en behagelig Pligt at overlevere Efterverdenen
Mindet om Forfædres Velgierninger; da Fundat=
sen af 1740 er grundet paa den ældre og affattet med
ligesaa megen Opmærksomhed for Skolens Bedste
som denne; da den desuden er et med Hensyn til da-

Univerfit. og Skole-Annaler 1810. 2 B. M

tes Kønning, Hertug udi Sleſvig, Holſten, Stor-
 marn och Dytmerschen, Greffue udi Oldenborg och
 Delmenhorſt; Giøre alle vitterligt, at, effter-
 ſom Vi formercke, at Vore Forfædre fremfarne Kon-
 ger udi Danmark, diſligeſte Biſkopper oc andre
 gudfrygtige Mennifter aff it got Betenckende oc
 chriſtelige Forſet haſſue udlagt oc giſſuet noget de-
 ris Gods og Eiendomme, fattige gamle Folk, ſom
 tilſorn haſſuer ført it got ærligt Leſſnit, ſaa oc fat-
 tige Skoleperſoner i vor Riibſted Roſkild til Gaſſn
 oc Beſte; da effter Vi ere komne i Forſaring, at
 ſamme Gods oc Rente, formedeſt onde oc gierige
 Menni,ers Rytte oc Fordeel, er kommen udi ſtor
 Miſbrug, oc paa det fornte Gods os Rente igien
 maa komme til ſit rette Brug, Gud allermæchtigſte
 til Loſſ, Pris oc Ere, oc fattige nødtørſtige Men-
 niſter til Gaſſn, Beſte os Biſtand: Haſſuer Bi giort
 derpaa ſaadan en Skik, ſom her effter følger.

Forſt ſkal Duebrødreſ Helliggieſthuiſis os Spe-
 dalsberghuiſis udi formelte vor Riibſted Roſkild
 Rente oc Gods tilſammendſ giøre, ſom er dette eff-
 terſtreffne Gods oc Tiender.

værende Forfatning, til hine Tidens Mand og til
 Curiaſtilens Hiſtorie ei uintereffant Actſtykke, og,
 ſaa vidt Udg. bekiendt, hidtil ingenſteds trykt, ſaa
 ſyntes det ikke uhensigtsſpændende, at forunde den en
 Plads i diſſe Annaler.

Først til Duebrødre Kloster liggendis udi Be-
 deløff i Sømmeherridt ij gaarde: Anders Mogen-
 sen oc Oluff Mogensen iboer, giffuer huer aff den-
 nem aarligen til Landgilde j Pund Rug, j Pund
 Biug, j Pd. Smør. End giffue formelte tuen-
 de Mænd aff en sde Gaard j Pund Biug. Udi Jyl-
 lige en Gaard, Jorgen Olsen iboer, giffuer til Land-
 gilde $\frac{1}{2}$ Pund Rug, $\frac{1}{2}$ Pund Biug, j Lamb, j Gaas,
 ij Høns. Udi Waldborgsherridt i Karleby en Gaard,
 Jens Anderssen iboer, skylder j Pund Rug, j Pd,
 Biug, j Lamb, j Gaas, ij Høns. Udi Kyndels-
 se en Gaard, Rasmus Mogensen iboer, skylder i
 Pund Rug, j Pund Biug, j Lam, j Gaas, ii
 Høns. Udi Nørrehyllinge en Gaard, Peder
 Hiort iboer, giffuer xv Sk. Rug, xvij Skp.
 Biug, j Lam, j Gaas, ij Høns. Sønderhyllin-
 ge en Gaard, Peder Søffrensen iboer, giffuer j Pd.
 Rug, j Pd. Biug, j Lam, j Gaas, ij Høns. Udi
 Sæby en Gaard, Christen Olsen iboer, j Pund
 Rug, j Pd. Biug. Udi Torkerup en Gaard, Tho-
 mas Smed iboer, giffuer j Pund Biug. Udi Al-
 lersløff en Gaard, Peder Nielsen iboer, skylder
 xv Sk. Rug, xvij Skp. Biug. Udi Hornsher-
 ridt i Fersløff thu Gaarde, den ene Ingvor M.
 iboer, giffuer ij Pund Rug, j Pund Biug, j Lam,

j Gaas, ij Høns; oc den anden, Peder Wil-
 lomsen iboer, giffuer v Skp. Rug, vj Sk. Siug.
 Udi Beilebye j Gaard, Laurits Mørck iboer, gif-
 fuer j Pd. Rug, j Pd. Siug, ij Høns. Udi Meer-
 løseherridt i Bunderup j Gaard, Poffuel Jensen
 iboer, giffuer j Ld. Smør. Udi Edstildstrup en
 Gaard, Peder Fynboe iboer, giffuer iijß grot, j Lam, j
 Gaas, iijj Høns. Udi Ramsøeherridt i Roerup
 vj Gaarde, den første Jep. Nielsen, den anden
 Laurits Hansen, den tredie Laurits Svendsen iboer,
 giffuer huer aff dennem j Pd. Rug, j Pd. Siug,
 j Lam, j Gaas, j Ld. Smør, j heel Euin, ij Høns.
 Den fierde Niels Jensen, femte Pol Hansen, den
 siette Bent N. iboer, giffue huer af dem xv Sk.
 Rug, xvij Sk. Siug. Udi Olby iij Gaarde; de
 to, Hans Nielsen oc Clemend Glaar iboer, giffuer
 huer af dem iij Pd. Siug, den tredie, Hendrich
 Møgen paaboer, giffuer ij Pd. Siug. Udi Olse-
 magle ij Gaarde, Laurits Jensen oc Peder Niel-
 sen iboer, giffuer huer af dennem ij Pund Siug,
 j Lamb, j Gaas, ij Høns. Hendrich N. af en øde
 Jord sammesteds j Pd. Siug, j Lam, j Gaas, ij
 Høns. Udi Høiby Lygde Oluffs. aff en øde Jord
 der sammesteds j Pd. Siug. Udi Ringstedherridt i
 Sneckerup iij Gaarde, den første, Niels Ingvør-
 sen iboer, giffuer j Ld. Smør, j ß grot, j Lam,

ij Gies, ij Høns; den anden, Hans Nielsen iboer,
 giffuer i Pd. Smør, i β grot, i Lam, ij Høns.
 Den tredie, Peder Mogensen iboer, giffuer i β grot
 i Lam, i Gaas, ij Høns. Udi Ørtestrup en
 Gaard, Anders Poffuelsen iboer, giffuer vj β
 grot, it Boelsuin. Udi Lilleherridt i Jsoffue iij
 Gaarde, den første Niels Rasmusen iboer, giff-
 uer iij Pd. Biug, i Lam, i Gaas, ij Høns; den
 anden, Niels Jensen iboer, skyder i Pd. Biug, i
 Lam, i Gaas, ij Høns; den tredie, Rasmus Pe-
 dersen iboer, skyder ij Pd. Biug, i Lam, i Gaas,
 ij Høns. Udi Lungeherridt udi Keesløff en Gaard,
 Laurits Nielsen iboer, giffuer iij Pd. Biug, i Pd.
 Smør, i Lam, i Gaas, ij Høns. Jens Keming-
 son af en øde Jord der sammesteds xvj Skp. Biug.
 Item: Jordskyld aff Roestilds Bye, som er af
 Karens Niels Pedersens xxx β. Søffren xijβ,
 Jens Schredere xijβ oc Anders Skriffuer i Mk.
 Sammeledis af tuende Sogne Tiende af Siussogn
 giffuis vj Pund Rug, x Pd. Biug, xvj Ldr.
 Haffre. Af Gadstrup Sogn giffuis iij Pund Rug,
 vj Pd. Biug, xvj Ldr. Haffre. Sammeledis
 dette effterstreffne Gods, liggendis til Spedals-
 bergs udi Roestilde, som er først i Sømmeherridt
 i Algerupv Gaarde. Paa de fire boe Peder Kierrigsen,
 Mads Nielsen, Andres Jbsen oc Søffren Laurid-

sen; giffuer huer af dennem i Pd. Rug, i Pd.
 Biug, ij Edr. Haffre, i Lam, i Gaas, ij Høns,
 iiij f.; paa den femte boer Oluf Olsen, giffuer
 i Pd. Rug, ij Pd. Biug, ij Edr. Haffre, i Lam,
 i Gaas, ij Høns, iiij f. Udi Balby en Gaard,
 Laurits Schreder iboer, skyder i Pund Rug, i Pd.
 Biug, i Ed. Smør, i Ed. Haffre, i Lam, i Gaas,
 ij Høns. Udi Bedeleff thu Gaarde, den første,
 Maarten Andersen iboer, giffuer ij Pd. Rug, ij
 Pd. Biug, iiij Edr. Haffre, ij Lam, ij Gies, iiij
 Høns; den anden, Jens Hemmingsen iboer, giff-
 uer i Pd. Rug, i Pd. Biug. End af en øde Jord
 paa Wibeland i Pund Biug, ij Edr. Haffre, i Lam,
 i Gaas, ij Høns. Udi Ramsøeherridt i Åpenløse
 en Gaard, Oluf Jørgensen iboer, i Pund Rug, i
 Pd. Biug, i Ed. Haffre, i Gaas, ij Høns. Udi
 Balborgsherridt i Vesterfoubne en Gaard, Jor-
 gen Pedersen iboer, giffuer i Pd. Rug, i Pd. Biug
 i Gaas, ij Høns, i Ed. Haffre. Paa Ralsnes
 iiij Gaarde, som M. Schreder, Simon M., Hans
 Pedersen og Niels Stephensen iboer, og skyder
 tilsammen iiij Pd. Rug, iiij Pd. Biug, i Mk. viij
 f. vj Penge; hvilcke fire Gaarde Wi ere tilfunds
 at annamme til Os, oc lægge hid til Vort Slott
 Friderichsborg, oc haffue derfaare udi dets Sted
 udlagt til formeldte fattige disse effterreffne iij

Bore oc Kronens Gaarde oc Gods, som er udi
 Ringstedherridt, udi Hoffbyrde ij Gaarde, Pe-
 der Mogensen og Jep. Jensen paaboer, giffuer huer
 af dennem til Landgilde iij Pund Bing, iij Ldr.
 Hassre, iij Mk. Gesteri, i Fodenød; Oc udi
 Meerløseherridt, udi Smederup i Gaard, Oluf
 Boesen paaboer, giffuer i Pd. Bing, i Ld. Hassre
 i Mk. Gesteri; oc samme tre Gaarde med all de-
 ris Rente oc rette Tilleggelse skay at skulle følge
 formelte de fattige. Item Spedalsberg Peder
 Madgen i Fogedgaarden giffuer iij Pund Rug, iij
 Pd. Bing, ij Lam, iiii Høns. Item all Bierget
 ix Gies; Item Jordskyld af xvij Gaarde, som
 haffue Jord udi Marcken, aff huer xv β. Item
 aff fluff, som haffue ingen Jord, aff huer x β.
 Udi Roskilde aff H. Vall ij β grot, Nicolavs Her-
 lufften i β grot, H. Rasmus til Graabrødre,
 ij β grot, Per Cantor aff en Hassue i β grot.

Deßligeste dette efterfølgende Gods og Tiende
 liggendis til Helliggiesthuus i Roskilde, som er
 først udi Boesøeherrit i Ingelstrup vij Thienere,
 giffuer huer af dennem i Ld. Smør, i Gaas, iiii
 Høns, i Mk.. Udi Hammersherridt i Hammer
 i Gaard, Anders Nielsen iboer, giffuer en lode
 Mk. Udi Tybergherrit i Sandby en Gaard, Jens
 Hansen iboer, i Pund Rug, ij Pd. Bing, iij β grot.

Udi Færøherridt en Gaard, Oluf Boesen
iboer, giffuer en lode Mk. Udi Ramsøherrit i
Olsemagle en Gaard, Hans Bendgen iboer, gif-
fuer iij Pd. Biug, ij Lam, ij Gies viij Høns.
Item Jordskyld aff fire Boder i Riøbenhaffn
xxxvj Mk. Sammeledis Jordskyld af disse eff-
terstr: udi Røestilde, som er først af Strandmøl-
len viij Mk. Peder Smed iij Mk. Kirstine Skovs
vj Mk. Gilze Utrers vj Mk. Degneboden ij Mk.
Berndt Skomager vj Mk. Hans Hattemager
iij ß grot, Mads Skreder vj ß grot. Jesper
Skreder ij Mk. Hans Skoning iij ß grot, Lau-
ris Skriffuer iij ß grot, Diderich Barster iij
 ß grot, Peder Lauridzen xv ß . Niels Rider
Smaasuend $\frac{1}{2}$ lode Mk. — Disligeste disse effter-
str. Thiender:

Først udi Baldborgsherit af Sæby Sogn
giffues iij Pd. Rug, vj Pd. Biug, vj Tdr. Haff-
re, ij Sk. Bryn. Aff Allersløff Sogn giffues iij
Pd. Rug, vj Pund Biug, vj Tdr. Haffre. Aff
Rigerup Sogn giffues iij Pund Rug, iij Pd.
Biug, v Tdr. Haffre. Aff Lynghne Sogn giff-
ues iij Pund Rug, v Pd. Biug, v Tdr. Haffre.
Aff Hyllinge Sogn giffues viij Pd. Rug, xi Pd.
Biug, xij Tdr. Haffre. Aff Rye Sogn giffues
ij Pd. Rug, iij Pd. Biug, v Tdr. Haffre. Aff

Gieckhøi Sogn giffues ij Pd. Rug, ij Pd. Biug, iij Ldr. Haffre. Aff Hualsø Sogn giffues iij Pd. Rug, v Pd. Biug, v Ldr. Haffre.

Udi Ramsoeherrit, aff Boerup Sogn giffues iij Pund Rug, v Pd. Biug, viij Ldr. Haffre. Aff Eyby Sogn giffues iij Pd. Rug, vj Pd. Biug, x Ldr. Haffre. Aff Roerup Sogn giffues ij Pd. Rug, v Pd. Biug, vj Ldr. Haffre. Olseomagle v Pd. Rug, vj Pd. Biug, viij Ldr. Haffre. Udi Viesseuerstouff Herrit aff Bolderstøff Sogn, giffues j Pd. Rug, iij Pd. Biug, v Ldr. Haffre. Aff Gierstøff iij Pd. Rug, iij Pd. Biug, viij Ldr. Haffre. Udi Hornsherrit aff Dorosogn v Pd. Rug, vj Pd. Biug, vj Ldr. Haffre, ij Sk. Bryn.

Aff dette formelt Gods og Rente skal holdis XVI gamle Folck, som intet selfsuer haffue, huer aff de funde leffue, hvilcke tilforn erlig og vel leffuet haffue. Oc de skulle indtagis oc indskiffes af Bispen udi Sielands Stict, disligeste af Prælaterne, Kirckevergerne og andre Canicker, som realiter residerer hos Roskilde Domkircke, med Sogneprestens til Domkircken hans Offuerværelse oc Underviisning. Oc de skulle nu nyde samme Underholding deris lifstid, om de ville. Sammeledes skal der oc holdis en Hører, XIX Degne oc fire

Primsinder aff Roskilde Domskole, som de skulle indsettis af Bispen, Pralaterne, Kirkevergerne, Canonicerne, Sognepræsten, effter Skolemesterens Underviisning. De skulle formelte XIX Degne maa nyde samme Kost og Underholding i sex Aar oc icke længer. Men Primsinderne bliffue, efftersom mand fandt formerde, at der kan være Haab om dennent.

De efftersom dette formelt Gods, Tjender oc Rente icke noksom fandt forslaae oc tilrecte at underholde formelte XL Personer med: da haffue Vi udaff Vor synderlig Gunst og Naade undt og tillagt, oc nu med dette Bort obne Bress under oc tillegger, at formelte Rente maa forøgis oc forbedris med Vor oc Kronens Part aff disse effterstreffne Tjender, som er:

Først udi Ogherrit aff Høyby Sogn giffues xxij Pd. Korn, ij Tdr. Haffre. Aff Odbosogn giffues xiiij Pd. Korn, vj Tdr. Haffre. Aff Nørvig Sogn giffues v Pd. Korn, ij Sk. Gryn. Udi Glackeberrigherit aff Kirkerup Sogn giffues j Pd. Korn.

Udi lige maade haffue Vi naadigst bevilget og samtycht Harriborg Mølle, som ligger til vor Gaard i Roskilde oc giffuer vj Pd. Meel, at maa stedse og altid bliffue til formelte Personers Underhol-

ding, oc paa det at Mølleren selff skal holde i Møll-
len ved Mact oc Hæffd, oc maale frit for de Gattig-
ge, skal han aarligen icke giffue meer end iiij Pd-
Meel til Landgilde.

Alle disse formelte Tiender, Gaarde, Gods oc
Mølle med ald deris Rente oc Tillæggelse, Agger,
vott oc tørt, Skouff, Eng, Marck, Fiskevand,
Geegang, aldeles intet undertaget, som her nu til-
leggis oc aff Arilds Tid tillagt haffuer med Kette-
stulle stedse oc altid ligge til formelte XL Personers
Underholding, uden ald Siensigelse aff Os eller
Vore Efterkommere, Konninger udi Dannemarck,
oc skal intet deraff forvandlis, sælgis, skiftis eller
i nogen Maade herfra afhendis, under Guds evige
Hæffn, Straff oc Vrede.

Oc skal Duebrødre Gaard med sin Tilleggelse
vere en ret Sted oc bequem Baaninge for de Gattig-
ge, oc huis Inventarium, som Forstanderen (huil-
cken der bliffuer tilskicket, samme Personers Under-
holding at forestaa) finder for sig, det skal bliffue
altid hos Stedet forbedrit oc uformindsket.

Vi haffue oc for Os oc Vore Efterkommere,
Konninger i Danmarck, naadigst bevilget oc sam-
tyckt, at de Gattige altid, naar Olden er, mue be-
komme fri Olden til tre hundrede Cuin. Disligest
tu hundrede Læs Ved oc tiuffue Læs Giersel Torn

oc Elle, aarligen af Vor oc Kronens Skouff nest omkring vor Gaard i Kofstilde liggendis, efftersom vor Lensmand sammesteds dennem skal forvise. De skal Forstanderen selff lade hente samme Bed og Giersel.

Oc paa det at de Gattige maa bekomme ferst Gist til Medbrøst, haffuer Vi udi lige Maade undt og tillagt, at Vor oc Kronens Part udi Svogersløff So altid hersker til evig Tiid maa bliffue oc ligge til de Gattiges Underholding, oc Forstanderen paa de Gattiges Begne at bruge fri Gisteri udi samme Søe, oc icke Voris Lensmand sig noget ydermere paa Vor Begne med formelte Ss udi nogen Maade at besatte.

Sammeledis effterdi der er ringe Eng til Duebrødre oc Spedalsbierget, oc intet til Helliggiesthuus, da skal der udleggis it Stycke Eng af den vestre Ende udi Kørsøen paa tiuffue Less Hø, huilket skal altid her effter vere quit oc fri uden Affgift til de Gattige.

Huer af formeldte VL gamle oc unge Personer skal haffue huer Dag ij Maaltid god Mad, tre Retter til huer Maaltid, oc tre Potter Olgaa om Dagen. Formelte XIX Degne, saa mange fiendis duelig dertil, skulle om Ugen huer Søndag prediche Evangelium udi Duebrødre for de Gattige. Men udi alle Høitider, som ere bud-

ne i Ordinangen, oc naar Sacramentet skal uddel-
 lis, da skal Sognepræsten til Dombkirken eller hans
 Medtiener Capellanen giøre Tienniste. Oc derfor
 skal Forstanderen aarligen giffue dennem deris Tien-
 de aff Duebrodre effter Ordinangen, de to Parter
 til Sognepræsten oc den tredie til Capellanen.
 Och skulle tu aff Degnene, som underholdis, oc
 icke selff haffue Sogner, med tu aff Prinsincerne
 altid siunge i Kirken, naar Tiennisten holdis.

Skulle formelte Bisper, Prælaterne, Kirke-
 værgerne, Canniker oc Sognepræsten haffue Gult-
 mact at uduelge en gudfryctig Dannemand, reside-
 rende Cannicke i Klostilde Capitel, som icke er gie-
 rig, men gierne giffuer Almisse, haffuer tilforn aff
 de Gattige it got Rycte, huilken skal opbære alle
 formelte Renter, forestaa de Gattige, oc giøre Re-
 genskab, efter denne Fundatis Liudelse. Oc naar
 de saa hannem eligerit oc udvalt haffuer, skulle de
 hannem til Os oc Bore Effterkommere Konger udi
 Danmark om Confirmat forsticke, oc dersom hand
 fiendis duelig oc god for en Forstandere, ville Vi
 hannem confirmere. Findis hand oc til samme Be-
 stilling uduelig, skulle formelte Bispen, Prælater-
 ne, Kirkeværgerne, Canniker oc Sognepræsten for-
 sticke til Os en anden Person, som duelig oc bequem

er, formelte Fattige at forestaa, oc hannem ville vi med Voris Confirmat^{ion} bevilge oc samtycke, om hand findis duelig oc bequem her til. Vi ville oc ingen confirmere, uden hand i saa Maade bliffuer indvilt. Naar hand aff Os er confirmeret, skal hand haffue Guldmecht at opbære alle formelte Renter oc Indkomme, og giøre de fattige det nyttigt, som meest muligt kand være.

De skal hand derfra giøre Vor Hoffmester oc Cankler, som nu er, eller herefter tilkommandis vorder, med Bispen, Prælaterne, Kirckeverger, Canonicer residerende oc Sognepræsten, huer Nar, xiiij Dage efter Philippi Jacobi Dag, gode, re- de, christeligt oc klart Regenskab, efftersom han for Gud vil ansvare oc vere bekiendt for Os; oc hvilcke aff formelte Vor Hoffmester eller Cankler paa formelte Tiid icke kan tilstede være offuer formelte Regenskab, skal tilsticke hans Guldmechtige, som paa hans Vegne med al Glid skal høre formelte Regenskab. Oc dersom de icke ere saa nærværendis, at de enten self kunde være offuer formelte Regenskab, eller deris Guldmechtige tilsticke, da skal til formelte bestemte Tiid Bispen, Prælater, Kirckeverger, Canonicerne, som residerer, oc Sognepræsten ligeuel høre, og klart giøre det, at det her offuer ingen Nar skal bliffue forsemt oc uhyrt,

oc siden indføre Extract aff formelte Regenskab for formelte Bor Hoffmester oc Cankleren, at de der aff kunde forfare, om det er saa giort, som det sig burde. Dersom de forsømme samme Regenskab udi bestemte Tid at høre, eller med Forstanderen i nogen Maade seer igiennem Gingre, skulle de derfor staa til Rette.

Findis oc hans Regenskab utilbørlig och uret, da skulle de hannem affsette, oc udi hans Sted tilsticke en anden gudsfrygtig residerende Cannick, som vil oc kand hassue flittig Opseende, at alting gaaer ret til, oc den til Os om Confirmaß, efter som forstreffuet staar, forsende. Skal formelte Forstander for sin Uimag hassue en Lefß Korn, Rug og Viug, oc den tiende Penge aff ald Stedsmaal oc Sagefald.

Sammeledis skal hand oc hassue ald Aflen aff Duebrødre quit oc fri, uden al Regenskab. Derimod skal hand holde Goldß, som skulle tiene de Gattige, uden deris Bekosning i nogen Maade. Disligeste skal hand oc beholde hans fulde Rente i Capitelet, som hand tilforn hassde, eller hannem efter Capitelß Statuter derefter med Rette kan tilfalde.

Maar Forstanderen dær, eller i andre Maade kommer derafra Stedet, da skal vere hannem

eller hans Arffvinger frit fore at beholde alt, huis Guds som findes effter hannem, oc det fra Stedet afføre, undertagit huis Inventarium hand finder for sig, oc huis hand det forbedrit haffuer, oc huis han med Rette bliffuer skyldig aff sit Regnskab. Dog skal hand eller hans Arffvinger intet udføre fra Stedet, uden det skeer udi Dispens, iij eller iiii aff de fornemste aff Universitetet udi Kjøbenhavn oc iij eller fire Cannickers Offuerværelse, huilcke Vi og Vore Efterkommere Konninger i Danmark dertil forordinerer.

Sammeledis maa hans effterladende Hustru bliffue der ved Steden 6 Uger effter hans Død, om hun vil. Oc huis Sæd hendis Husbonde saact haffuer, derfor skal den effterkommende Forstander giøre hende Skiel og Kyllist.

Forstanderen skal selff bekoste Halffsparten at holde Steden ved Mact, effterdi han er Cannick, oc skal icke besueris med anden Cannickegaard at holde vedlige. Den anden Halffuepart skulle de fattige bekoste. Men Kircken skal holdis ved Mact af de fattiges Rente aliene. Oc skal for samme Bygning aarligen giøris got oc klart Kede oc Regenskab, paa det at Kircken oc Steden icke skal forfalde, men holdis ved god Hæffd oc Mact.

Skal alt formelte Gods Tiender oc anden Rente, som er udlagt til de Fattige, vere saa frit som Adelens eget Arffuegods, oc skal Forstanderen ingen Skatt eller Tynge deraff giffue eller givre.

Kand oc Renten, som nu udlagt er, eller her effter af godt Guld tilleggis, forslaa til flere Personer, end som forskreffuet staar, da skulle formelte Bispen, Prælaterne, Cannicer oc Sognepræsten skicke flere Personer aff Skolen *) der til, saamange som Renten kan taale.

*) Det er mærkeligt, og viser Borgiverens særdeles Bøllie mod Skolen, at, skiont Indretningen oprindeligen havde det fælles Niemeed at give Understøtning til Hospitalslemmer og til Skolens Personale, skulde dog det, som Duebrødre - Kloster i Fremtiden maatte faae tilovers fra de i Begyndelsen bestemte Udgifter, alene komme Skolen tilgode. Denne den første Stifters Bøllie blev ogsaa seeneren hen iagttaget. Saaledes blev i Aaret 1632, da Christian den fjerde havde bragt i Erfaring, at Duebrødres Indkomst skulde formaae nogle flere Skolepersoner at underholde, end Fundatsen foreskrev, efter denne Konges Befaling af 21 Nov. f. A. (indrykket i dette Hæfte under No. 2) endnu tilfikkede en Hører og 9 Disciple til at unde Underholdning, hvorimod ingen nye Hospitalslemmer optoges. Det i Aaret 1632 bestemte An-

De skulle Cantor oc to residerende Caniicer
med Sognepræsten tit oc offte oc endeligen fire gan-

tal af Disciple, som skulde inde Koft af Klostret,
er det samme, der blev beholdt i Christian 6 nye Fun-
dats af 19 Feb. 1740 (Hofm. VII. 285), da Koften
in natura ophævedes, indtil hvilken Tid Hospitals-
lemmernes Antal ganske var forblevet det samme,
som i Aaret 1570 var bestemt, nemlig 16. Sidst-
nævnte nye Fundats vilste lige Opmærksomhed for
Stolen, da den bestemte, at, „naar Klostrets
Indtægter ved god Tilsyn og Deconomie saaledes
i Beholdningen kunde tiltage og paa Rente udsæt-
tes, at af de aarlige Revenüer og Renter flere kun-
de underholdes end det Tal af Lemmer og Discipler,
som i denne Fundats fastsatte bliver, nemlig 16
Fattige og 32 Discipler, da skal holdes den Pro-
portion, at, naar Tallet af Discip-
lerne med tvende er forøget, skal
der næst Tallet af Hospitalslemmerne med een
forøges, og saa fort.“ Ogsaa blev ved bemeldte Fun-
dats Pengegodtgørelse for den forrige Koft in na-
tura fastsat for hver af de 32 Disciple og for hver
af Hørerne til 4 Mk. ugentlig (Hofm. a. St. S.
285 og 287), medens ethvert af Hospitalslemmer-
ne kun tillagdes 3 Mk. ugentlig, (sammest. S.
281). Berørte, ved Christian 6 Fundats af 19
Feb. 1740 fastsatte, Forhold af 2 Disciple mod 1 Ho-
spitalslem blev ogsaa siden ved Indtægternes
Forbedring og Understøtningernes derved foranle-
digede Udvidelse af Klostrets Directeurer og In-

ge om Mæret udi Tamperdagen gange der ind, oc see, om alting gaar ret til med de Fattiges oc Degnenis Spisning, oc dersom de finde nogen Brøst eller Forsømmelse, da skulle de paaminde Forstanderen første oc anden gang: vil hand icke da sœie der Raad ved, da skal han affettis, oc en anden eligeris. Til ydermere Vidnisbyrd haffue Wi ladet henge Vort Indseigel her neden for dette Vort ohne Bress. Giffuet paa vort Slott Friderichsborg den xxiiij Dag Augusti. Aar MDLXX *).

N 2

specteurer omhyggeligen iagttaget, saa at, da Antallet ved Klosterets stigende Formue vorte til 48 Disciple og 24 Hospitalslemmer, er til Skolen for dens Disciple i de Aar, siden Antallet saaledes forøgedes, udbetalt ugentlig 4 Mk. for hver af de 48 Disciple, hvilken Sum, med Tillæg af det, som er erlagt for Hørerne, har udgjort 1837 Rd. 2 Mk. aarligen.

*) I Henseende til den rette Forstand af de i denne Fundats forekommende gamle Landgildspecies vil Udgiveren have Læseren henviist til Hr. Landmaalingss-Conducteur M o r v i l l e s vigtige Afhandling om de gamle danske Jorde- og Landgilds = Bøgers Translation og Landgilds-Species Beregning til Hartkorn, i nye Samling af Videnskabernes Selskabs Skrifter, samt

2. Christian den Fierdes Skrivelse til Biskoppen oc Capitlet udi Koeskilde angaaende flere Skolepersoner at underholde af Duebrødre Kloster.

W. S. G. T. Efftersom By naadigst forfare, Duebrøders Indkomst att skall kunde formaa nogle flere Skole Personer att underholde end Fundatzen tilholder, effter den Quota, som udi Forskanderens Regenskab findis att were indförtt; da hafue By effter saadanne Leilighed naadigst beuillgett, herefter udi forte Duebrødre att maa underholldis och spis is trediffue Skolens Personer och tuende Hører, hvorefter J eder haffuer att rette och forholde. Hafn. den 21 Novemb. 1632.

Christian.

3. Frederik den Andens Befaling, at islandske Studentere strax skulde nyde Communitetet *).

Frederich den Anden med Guds Naade

Deel G. 1:17. Til fuldstændigere Oplysning i denne vidtomfattende og endnu ikke tilstræffeligen opklarede Materie besidder Hr. Kammeraad Aabye en meget betydelig Materialsamling, hvis offentlige Benyttelse vilde blive en sand Binding for vor statiske Literatur.

*) Dette er altsaa den første Oprindelse til det Privile-

Danmarks, Norges og Wendiskönningic. Vor syn-
 derlig Gunst tilforn, vider, at, efftersom Junder-
 danigst lader giffve Os tilkiende, hvorledis at de
 Islender, som begiffve sig hiid til Universitetet at
 studere, icke ere saa formuende, at de lenge kunde
 holde dennem der, og at det er dennem langt at
 tøffve, indtil de kunde bekomme Kost under de 100
 Studenter effter Fundagens Liudelse, og at ingen
 Islender nederstichis at studere, om huilche jo til-
 forn skal være god Forhaabning, at det icke bliffver
 unyttelig spildt, huis Raade og Frihed dennem til
 Beste kunde vederfares; da ere Vi naadigst tilfreds,
 at huilche fattige Studenter, som hiidkommer at
 studere, maa for nogen andre bekomme deris Kost
 og Underholdning under de 100 Studenter, naar
 nogen Plaz ledig blifver, og icke med dennem reg-
 nis den Tiid, som de tilforn skulle complere, før
 de maatte herindtagis effter Fundagens Liudelse.
 Dog saa, at udi andre Maader aldeelis intet gioris
 imod Fundagen, huormed den udi nogen Maade

gium i denne Henseende, som Islænderne endnu vude
 efter Communitetets sidste Fundats af 1777 S. 21.
 Denne Frederik 2 Foranstaltning omtales slet ikke af
 Pontoppidan i hans Kirkenhistorie, ei heller i Beck-
 manns Historia Communitatis, eller i Prof. Myerups
 Historie af Kiøbenhavns Universitet.

kunde forkrænchis, huilket Wi Eder naadigst icke
vil haffve forholdet, at I Eder dereffter kunde vide
at rette. Befalendis Eder Gud. Skreffvet paa
Vor Slot Skanderburg den 23 Dag December.
Anno MDLXXIX.

Under vort Signet

Friderich.

(af det Kongel. Bibliotheks Haandskrifter.)

4. Frederik den Andens Brev angaaende behørig Overholdelse af Communitetets Fundats i Henseende til virkelig Trængendes Understøttelse *).

Friderich den Anden, med Guds Naade Danmarkis, Norges, Wendis og Gottis Konning; Vor synderlig Gunst tilførn. Vider, effter at Wi ere komne udi Forfaring, at nogle Studenter forgangen Nyt Aars Nat skal haffve skreffvit nogen

*) Denne Skrivelses Indhold omtales af Pontoppidan i hans Kirkenhistorie III. 491, og hos Beckmann p. 23, men Actstykket selv er, saavidt Udg. bekendt, ei endnu trykt. Brevet var tilskrevet Rigsraad Christopher Balchendorph, Biskoppen i Sjælland Paulus, Matthiæ, og Andreas Laurentii, Profess. i Theologien.

Skriffte paa Eders Dørre, liudendis, „de rige Stū-
 denter æder Kongens Kost, de fattige i der baade
 Hunger og Frost;“ Da endog sliĝ Schneeskriſfter
 icke ere tilbørliĝ, og ligevel der af kunde formeenis,
 at noget om fornæffnte Studenters Underholdning
 i ſaa Maade kunde verre, och effterdi Wi ſliĝ Al-
 miſſe neſt Guds Ære haſſver ſtichet og forordineret
 de fattige hielpeløſe Stndenter, ſom dennem udi
 deris Studering gierne vilde forfremme, til Hielp
 og Befordring, bede Wi Eder og ville, at I med
 det førſte forſører derom, om iblant de hundrede
 Stndenter er nogen, ſom enten haſſver rige For-
 eldre eller patrimonium at leſſve aff, og derſom
 nogen ſliĝ findis, ſom ellers dennem udi deris ſtu-
 diis haſſver at opholde med, eller og ſliĝ Almiſſe
 icke ere verdige, at I dennem med ſamme Kost af-
 ſiger, og udi deris Sted indtager de, fattige og
 vedtørſſtige erre, og om huilche der er god For-
 haabning, ſaa altingeſt dermed maa'gaa chriſtelig-
 gen, ligeligen og ret til, til den Ende ſom ſliĝt er
 funderet og indſtichet. Dermed ſkeer Os til Vilge;
 beſalendis Eder Gud. Skreſſven paa Vor Slot
 Skanderburg den xij Januarii. Anno MDLXXI.

Under Vor Zignet

Friderich.

(af det Kongel. Bibliotheks Haandſcrifter.)

5. Christian den Tierdes Brev til de
Høilærde (Universitetet) angaaende
een eller tvende Personer fra Øsel
at faae Kost paa Communitetet *).

Vi Christian den Tierde ic. Vor synder-
lig Gunst tilførn. Viider, at efftersom Vi naadigst
haffver ladet befahle Os Elskelige Jacob Bech til
Beldring, Vor Mand, Thienere og Befalnings-
Mand paa Vort Slot Aarsbørg, at skulle lade frem-
stiche thrende Personer, som i Fremtiden kunde
blifve thienlig, naar nogen Prest paa Landet ved
Døden afgaaer, at bruges isteden igien, og thven-
de af dennem til Os Elskelige Mag. Hans Staf-
fensen, Forstander for den Kongelige Schole udi
Soer, og den thredie til meenige Capitteludi Vor
Kjøbsted i Roskild, der at haffue sin Kost og holdis
under Disciplin; tha bede Vi Eder og ville, at,
naar nogen af forskrefne Personer med rictige Te-
stimoniis fra Skolemesteren, som de haffve været
thil Schole, Eder forekommendis vorder, I da
1 eller 2 af dennem, efftersom Leiligheden derpaa
Vort Land Øsel det udfresver, forskaffer deris Kost
iblant de andre Voris stipendiarios herudi Vort
Universitet. Dermed skeer Vor Villie. Befalen-

*) Omtales ikke af Beckman.

dis Eder Gud. Skrefven paa Vort Slot Kjøbenhavn den 19 Septbr. 1617.

Uf Ms. Suhmian. i det Kongel. Bibliothek No. 1434 4. sammenlignet med Siell. Tegnelser for 1617 i det danske Cancellies Archiv, hvor Expeditionen i Slutningen er mindre fuldstændig.)

6. Christian den Fierdes Brev til Universitetet angaaende een eller to fra Gulland at bekomme fri Kost, saasnart de havde deponeret *).

Vor synderlig Gunst tilforn. Wiider, at Vi naadigst haffve bevilget een eller tou af Scholepersonerne paa Vort Land Gulland, som god Fundament udi deris Studiis lagt haffve, maa strax efterat de ere bleffuen deponerit, bekomme fri Raast iblandt de 100 Studenter udi Vor Kjøbsted Kjøbenhavn; Thi både Vi Eder og naadigst ville, at, naar de Eder forekommendis vorder, særdelis de, hvis Foreldre iche formaa dennem at underholde, I da dennem indtager, forskaffendis dennem fri Raast, og ellers Eder imod dennem lige ved andre Academicos der sammesteds forholder. Dermed

*) Omtales ikke af Beekman.

• Heer Vor Willie; befalendis Eder Gud. Greffuit
paa Vort Slot Kiøbenhaffn den 29 Julii Anno 1632.

Christian.

(Af Ms. Suhmian. N. 1434. 4. jernf. med Siell. Teg-
ninger i det danske Cancellies Archiv ad a. 1632)

7. Christian den Fierdes Brev til Uni-
versitetet angaaende en mere sam-
vittighedsfuld Uddelelse af Commu-
nitetets Koft og tvende nye Bordes
Oprettelse *).

Christian den fierde 11. B. S. G. T.
Vider, at efftersom Vi naadigst erfarer en stor Deel
af de fattige Studenter, til huis Underholdning dog
fornemlig som en gudelig almise er deputeret dend
indkomst, som Communitetet med underholdes, skal
forbigaaes, og i det sted de, som formuendis og riige
foreldre haaffver, den vedtørsvende og fattige præ-
fereris, imod Vor fiere Her Faders høyloflig ihu-
fommelses christelig fundas og anordning; da bede
Vi Eder og naadigst ville, at I hereffter de fat-
tigste og uformuendste, som dog derhos flictige
og stichelig befindes, for alle lader bekomme Koften

*) Berøres af Beckman p. 48; Rescriptet selv hidtil
utrykt.

udi Communitetet, og dermed omgaaes, som I
 det for Gud i himmelen og Os agter at forsvare,
 og paa det de, som nogen formuske haaffver, dog icke
 slet fra exercitiis, inspection og andre commodite-
 ter, som sammesteds medfølger, skulle excluderis,
 da see Vi naadigst for got an, at tvende stiftuer
 foruden de, som der allerede findes, bliffver i Com-
 munitetet forordnet, hvorved enhver Person for
 4 Mk. om ugen kunde spises, og i saa maader dis-
 fleere nyde dette beneficio, som til den studerende
 ungdom saa berømmelig er deputered, og skulle den
 Deconomus, som nu er eller herefter kommendis
 vorder, enten lade sig huer uge betale af dennem,
 som Kosten der paa stedet skal for betaling nyde,
 eller ogsaa sig med vederheftige folch her i Byen la-
 de forsikre, saa steden derfor i ingen maade nogen
 skade blifver tilføyet; dermed skeer Vor Willie; be-
 fallendis Eder Gud. Skrefvet paa vor Slot Kiøben-
 hafn den 3 Aprilis 1646.

(Af Cancelliets Archiv, Siell. Tegnelser ad a. 1646.)

Med denne Befaling stod følgende til Biskopperne
 i Forbindelse:

8. Christian den Fierde 10. B. G. G.
 L. Wiider, at Vi naadigst komme udi forfaring, en
 stor deel aff de fattige Studenter, til huis underhold-

ning dog fornemlig som en gudelig alniffe er depu-
 teret den indfombst, som Communitetet med under-
 holdis, skal forbigaais, och i det sted de, som for-
 muendis och riige foreldre haffue, den vedtarffuen-
 de och fattige præfereris, inod Wor fiere Hr. Fa-
 ders høyloblig ihukommelse christelig fundas och an-
 ordning; Thi bede Wi Eder och naadigst ville, at
 I tilholder Rectores Scholarum vdi Eders stift,
 at, naarsomhelst nogen off deris Discipler fremsen-
 dis til Woris Univerfitet her i Wor Riobsted Rioben-
 haffu och de dennem testimonia meddeeler, at de da
 mentionerer udi samme deris testimoniis om deres
 foreldris Wilkaar och middel, saa viit dennem er
 bekiendt, och dermed omgaaais, som de for Gud i
 Himmelen och Os acter at forsuare; och paa det
 de, som nogen formue haffuer, dog icke flet fra
 exercitiis, inspection och andre commoditeter, som
 samme sted medfølger, skulde excluderis, haffuer
 Wi naadigst anseet for got, at tuende stiffuer, for-
 uden de, som allerede findis, bliffuer vdi Commu-
 nitetet forordnet, huorved enhuer person for fire
 flette Mk. om vgen kunde spiis, och i saa maader
 diff fleere nyde dette beneficio, som til den stude-
 rende ungdom saa herømmelig er deputeret. Riobenh.
 Den 3 Aprilis 1646.

(Af Cancell. Arch. Siellandske Tegnelser ad a. 1646)

9. Frederik den Tredies Brev til
Universitetet angaaende Accise og
Langvadsdam.

Frederich den Tredie etc. V. G. G. T.
Eftersom Vi naadigst af Eder haaffuer veret bege-
rendis, at I dend paa 5 Aars Tid paabudne Accise,
af huis I til Eders egen Huses fornødenhed lader
brygge, lige ved andre her i Byen ville udgiffve,
huilket I och med den Condition schal haaffue bevil-
get, saafrembt det icke maa regnis eller komme
Eder til nogen Præjudice eller forfrenkelse paa
Eders Privilegier og Friheder, da ville Vi Eder
naadigst hermed haaffue forsihret, at saadan Eders
godvillige Accises udgiffvelse icke schal komme
Eder eller Eders effterkommere paa Eders Privile-
gier oc Friheder til forandring eller forfrenkelse i
nogen maade.

Dernæst efftersom I underdanigst giffver til-
kjende, at Langvads Dam *) effter Voris Elstelig
kiere H. faders høyloffig Hufommelse Foundation

*) Denne Søe vedblev siden at tilhøre Universitetet, ind-
til den i Aaret 1809 blev for bestandig overdraget
Baudcommissionen mod en aarlig Afgift af 30 Lon-
der Bvg. S. disse Ann, 1809 i V. G. 275. Af
huilket Aar og Datum Christian den Fierdes Gave-
brev er, har Udgiveren ei endnu faaet Kundskab om.

hører Universitetet til, og I Eder derhos beflager, at samme Damb paa nogen tid skal vere bleffven Eder forholden, da ere Vi naadigst tilfreds, at dend igien maa komme til Universitetet, oc dertil hereffter ubehindret forbliffve en eendeels søe effter bemelte Fundations indhold; dermed scheer Vor Willie. Befalendis Eder Gud. Skreffvet paa Vort slot Kiøbenhaffn den 10 Aprilis 1651.

10. Frederik den Tredies aabne Brev
om Doctorernes och Professorernes
Session.

Wii Friderich dend Tredie ic. gjør Alle witterligt, at, efftersom dend daglig erfarenhed uduiiser, at en part af dend studerende ungdom nu mere end i gamle tider, førrend de nogle officia har, bekommer eller betienner, paa fremmede steder tager gradum doctoratus, och siden, naar de hjem komme, formedelsi udi fundatione Academica derom inted serdelis er meldit, imod dend brug, som paa mange gamle Academier holdis, prætenderer Session och gangh ofuer de Professores, som her ere in officio och icke Doctorat. Titulum antager, da effterdi det udi sig self er billigt, at de, som ere her in Academia Magistratus och in publico

officio, bør at confereris dend respect, som deris Embede medfører, fremfor andre, som icke ere udi nogen enten aulico eller academico officio, det och udi andre fornemne gamble Academiis saaledis er brugeligt, da ville Wi hermed herefter saaledis haffue holden, at ingen, som uden Riget doctorerer och icke her er in aulico eller academico officio, schal haffue Session eller gang over Professores, som icke Titulum Doctoris antager; dog ere Wi naadigst tilfredz, at de Doctores, som nu befindis legitime graduert at vere, sampt nu verendis Professores Philosophi, maa haffue deris gang iblandt huerandre secundum Senium Officii vel Tituli, saaledis at huilchen af dem for befindis Doctores at vere, førend en Professor Philosophus sin bestilling haffuer antaget, da at gaa for samme Professore, och, vice versa, Professores offuer samme Doctore, om de befindis deres bestilling at hafue antaget, førend hand er graduert, och det icke at forstaas om andre, end de graduert ere, och icke om de, effter denne dag graden antager; hvorefter alle och enhuer, som vedkommer, sig fand vide at rette, ladendis det ingenlunde.

Hafn. 29 Jan. 1656.

(Af de Pangebette Haandskrifter paa det Kongel. Bibliothek; findes ikke blant Cancelliets Expeditioner.)

II. Examenſtiil ved Univerſitetet i Maret 1705.

(eſter en gammel Optegneſſe.)

„Det Kongelige Univerſitet kan ikke ubilligen
lignes med en vel dyrket Ager, hvoraf opvoxer go-
de Urter og Træer, ſom i ſin Tiid bære adſkillige
Frugter; thi ligesom Urterne ſaae af Jorden Saft,
hvoraf de tiltage med Blade, Blomſter og Frugter,
ſaa lære og Studiosi det paa Akademiet, hvoraf de
ſaae Ære og Berømmelſe, og omſider blive be-
quemme til at tjene Fædrelandet. Urterne voxe
allerbedſt, naar de ved Regn og Solens Varme
forfremmes til Fuldkommenhed; ligesaa og naae
Studerterne deres foresatte Maal, naar dem ikke
fattes Stipendia, af hvilke de kunne underholdes.
Endelig gjør Professorernes Flid og Omhyggelig-
hed det ſamme, ſom en erfaren Urtegaards Mand,
hvilken ſeer til, at ikke Ukrud for meget tager
Overhaand, at de visne Blade og Grene afſkjæres,
og Træerne ret opvoxe og bære gode Frugter. Men
alt dette er forgjæves, derſom den ſtuderende Ung-
dom ikke frygter Gud og beder ham om Naade og
Velsignelſe; thi Paulus plantede, Apollo vandede,
men Gud gav Vækſten.“
